

УДК 330.322.01

Х. Я. Яремик

Українська академія друкарства

**ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Розглянуто суть інвестиційної привабливості підприємства, значення її оцінки, визначено складу факторів, які впливають на її формування та напрями вдосконалення оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

В сучасних умовах розвитку економіки України та її структурної перебудови особливе значення має оновлення виробничого потенціалу підприємства. Проблеми та обмеження в формуванні інвестиційних ресурсів підприємств України, відсутність належної державної підтримки їх діяльності та необхідність залучення інвестицій обумовлюють важливість проведення оцінки інвестиційної привабливості окремих об'єктів господарювання.

З позиції інвестора, інвестиційна привабливість розглядається, як узагальнена характеристика переваг та недоліків об'єктів інвестування і використовується ним при прийнятті рішень щодо здійснення вкладень. В умовах фінансово-економічної кризи, визначення інвестиційної привабливості підприємств є достатньо не простим завданням, оскільки на даний процес впливають змінні зовнішні фактори впливу, нестабільність економіки та високий ступінь ризику і непередбачуваності подій.

Визначенню суті поняття інвестиційної привабливості та висвітленню проблем її оцінки присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних вчених: І. О. Бланка, В. Бочарова, Ю. Бріггема, О. В. Носової, А. А. Пересади, Я. Д. Крупки, Є. І. Бойка, О. Є. Кузьміна, О. М. Ястремської, А. А. Садекова, І. М. Комарпицького, Ф. П. Гайдуцького, Н. А. Руснака, Е. М. Четиркіна та інших.

Аналіз літературних джерел виявив, що існують різні точки зору, щодо визначення суті поняття інвестиційної привабливості підприємства.

В значній мірі, це пояснюється тим, що кожен з учасників процесу інвестування вкладає в інвестиційну привабливість свій зміст та розуміє його по-своєму. Інші проблеми аналізу інвестиційної привабливості пов'язані з визначенням та аналізом факторів, які можуть вплинути на рівень інвестиційної привабливості. В економічній літературі висвітлюється різний склад факторів, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства.

В сучасній економічній науці немає єдиного підходу до визначення суті поняття "інвестиційна привабливість підприємства".

Бланк І. О. розглядає інвестиційну привабливість, як «інтегральну характеристику окремих фірм — об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності розвитку, обсягів і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів, та їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості» [1, с. 400]. Автор вказує на необхідність використання для

дослідження методів фінансового, маркетингового аналізу та проведення інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

В “Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій” інвестиційна привабливість підприємства розглядається, як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших потреб, або інтересів інвестора до конкретного підприємства, які можуть бути визначені, оцінені значеннями відповідних показників, в тому числі і інтегральною оцінкою [4].

Гайдуцький А. П., характеризує інвестиційну привабливість підприємства, як сукупність характеристик, що дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той, або інший об’єкт інвестицій привабливіше інших для вкладення наявних коштів [2, с. 83].

На думку Ястремської О.М., інвестиційна привабливість — це властивість підприємства, зумовлена його наявними економічними ресурсами, залучати внутрішні і зовнішні інвестиційні кошти для досягнення цілей інвестування [9, с. 41].

Найбільш об’ємне та змістовне визначення поняття інвестиційної привабливості полягає в тому, що це інтегральний чи комплексний показник доцільності вкладення капіталу інвестором в будь-який об’єкт (країну, регіон, галузь, підприємство чи проект). При цьому в широкому розумінні цього терміну, показник може представляти множину, як формалізованих, так і неформалізованих факторів або критеріїв, а в більш вузькому трактуванні — це інтегральна чи комплексна величина точно визначеного набору формалізованих показників, стандартизованих за єдиним принципом для коректного співставлення [7, с. 22].

Наведений перелік трактувань поняття “інвестиційна привабливість підприємства” свідчить про різноманітність підходів щодо розкриття його змісту, важливість проведення оцінки інвестиційної привабливості з метою прийняття управлінських рішень про доцільність вкладання капіталу у будь-які об’єкти. В загальному інвестиційну привабливість можна розглядати, як сукупність характеристик, які дозволяють оцінити наскільки той чи інший об’єкт є привабливіший, порівняно з іншими. Інвестиційна привабливість — це певне відображення впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (тобто інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу) на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Підприємство виступає суб’єктом економіки як конкретної держави, так і всього світу, тобто воно так чи інакше реагує на політичну та економічну ситуацію у регіоні, на території якого воно функціонує; на особливості діяльності в галузі, яку представляє; потужність та динамічність ринку, на якому реалізує свою продукцію чи послуги. Для інвестора важливо, щоб висока привабливість забезпечувалась на всіх етапах прийняття інвестиційних рішень: від вибору країни-реципієнта — до визначення конкретного інвестиційного проекту і навпаки.

В економічній літературі інвестиційну привабливість розглядають, як багаторівневу систему. Ястремська О. М. виділяє три рівні інвестиційної привабливості: макроекономічний — на рівні країни; мезоекономічний — на рівні галузі і регіону; мікроекономічний — на рівні підприємства [9]. В наступній роботі [8] відзначено формування інвестиційної привабливості підприємства з врахуванням рівня держави, регіону, галузі, самого підприємства.

Колектив авторів, який пропонує лише два рівні інвестиційної привабливості, до макрорівня відносить галузь, до якої входить підприємство, територію, на якій воно знаходиться, країну, а до мікрорівня підприємство [7, с. 40].

Першим етапом оцінки інвестиційної привабливості є аналіз зовнішнього середовища підприємства, тобто на рівні країни, галузі та регіону, що дає можливість прийняти рішення про участь в інвестиційному процесі.

Наступним етапом є аналіз внутрішнього середовища, для виявлення рівня ефективності використання ресурсів підприємства: матеріальних, трудових, фінансових.

Фактори, які впливають на інвестиційну привабливість підприємства відповідно поділяють на зовнішні та внутрішні [5, с. 121]. Інвесторам та кредиторам необхідно проводити їх оцінку, для прийняття рішення, щодо виділення коштів на реалізацію інвестиційного проекту.

На основі вивчення приведених у літературних джерелах класифікацій факторів, які формують привабливість підприємства на рівні держави можна виділити такі їх види: політико-правове, економічне, соціально-культурне середовище; ресурси та інфраструктура [3, 7, 8]. Для сучасного стану України в цілому характерні політична та економічна нестабільність, відсутність гарантій із поверненням коштів. Можна відзначити різний перелік факторів, які приймаються до розгляду в залежності від особливостей досліджуваного об'єкту.

В таблиці 1 приведено результати групування факторів, які визначають інвестиційну привабливість підприємства на рівні регіону.

Більшість авторів включає до переліку факторів, які формують інвестиційну привабливість підприємства на рівні регіону: ступінь економічної розвиненості регіону, ступінь розвиненості інвестиційної інфраструктури, демографічну структуру. На думку спеціалістів рейтингового агентства „Експерт-Рейтинг”, найбільшу силу впливу на інвестиційний потенціал регіону має природно-сировинний і соціально-трудова потенціали.

До факторів, які впливають на формування рівня інвестиційної привабливості підприємства на рівні галузі відносять: розмір та потенціал ринку, конкуренція, бар'єри входження до галузі, бар'єри виходу з галузі, взаємовідносини з постачальниками, технологічні та соціальні фактори. [8, с. 56], а також рівень державного втручання (або можливості для цього) в розвиток галузі: наявність галузевого органу державної влади в особі міністерства чи комітету, агентства, комісії і т. ін., державні капітальні вкладення в розвиток галузі, податкові пільги, можливість прискореної амортизації; соціальну значимість галузевої сфери діяльності; перспективи розвитку.

Таблиця 1

**Фактори формування
інвестиційної привабливості підприємства на рівні регіону**

Фактори інвестиційної привабливості	Блак І. О. [1]	Садеков А. А., Лісова Н. А. [7]	Ястрем-ська О. М. [9]	Хобта В.М та ін. [8]
1.Ступінь розвиненості інвестиційної інфраструктури	+	+	+	+
2.Структура ризиків	+		+	+
3.Демографічна структура	+	+	+	+
4.Ступінь економічної розвиненості регіону	+	+	+	+
5.Спеціалізація регіону		-		
6.Ступінь розвитку ринкових відносин та комерційної інфраструктури	+	+		
7.Наявність особливого інвестиційного статусу		+		
8.Інноваційна спрямованість			+	
9.Природоресурсна спрямованість			+	
10 Інвестиційна спрямованість			+	

На завершальній стадії аналізу інвестиційної привабливості підприємства проводиться аналіз його потенційної ефективності (таблиця 2).

До основних факторів, які мають вплив на формування інвестиційної привабливості підприємства більшість авторів відносять: менеджмент, форму власності та показники фінансового стану.

Важливу роль відіграють також такі чинники ринкової інфраструктури, як котирування та обсяги продажу акцій підприємства на фондових ринках та ефективність проведення маркетингових досліджень.

На наш погляд, до найважливіших факторів, які сприяють підвищенню інвестиційної привабливості підприємства слід віднести розробку певної інвестиційної програми, щодо впровадження перспективних інноваційних проєктів.

До системи показників впливу на інвестиційну привабливість видів діяльності відносять: ресурсний потенціал (результати використання основних засобів, оборотних засобів та трудових ресурсів); інституційні перетворення, з врахуванням розвитку малого бізнесу, інвестиційну ємність (за обсягами прямих іноземних інвестицій в Україну та з а її мсжі, екологічну безпеку інноваційну активність та джерелі її фінансування [9]).

Таблиця 2

**Внутрішні фактори формування
інвестиційної привабливості підприємства**

Фактори інвестиційної привабливості	Козаченко Г. В. та інші [3]	Салеков А. А., Лісова Н. А. [7]	Хобта В. М. та інші [8]	Пересада А. А. та ін. [5]
1. Виробничий потенціал				+
2. Менеджмент	+		+	+
3. Форма власності	+		+	+
4. Фінансовий стан	+		+	+
5. Потенціал акцій			+	
6. Інтереси інвестора				
— інвестиції у вигляді грантів		+		
— здатність повернути кредити		+		
— одержання дивідендів		+		
— бізнес-плани		+		
7. Галузева приналежність	+			+
8. Відносини з владою				+
9. Інтелектуальний капітал підприємства	+			
10. Лояльність клієнтів	+			
11. Вартість бренду	+			
12. Конкурентоспроможність підприємства	+			
13. Місцезнаходження підприємства	+			+
14. Інвестиційна програма				+

Проведений аналіз дає можливість сформулювати два основні підходи щодо визначення сутності інвестиційної привабливості: як інтегральної характеристики окремих підприємств з певними особливостями та сукупності певного набору характеристик підприємства.

Інвестиційна привабливість — це певне відображення впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (тобто інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу) на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік та важливість яких може змінюватися в залежності від: стратегічних цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, в яке інвестуються кошти; рівня економічного розвитку підприємства в даний час та на перспективу. Подальшим напрямом досліджень є визначення факторів та напрямів вдосконалення оцінки інвестиційної привабливості, з врахуванням особливостей галузі діяльності та спеціалізації конкретного підприємства.

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. — К. : МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. — 448 с.
2. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки // Економіка і прогнозування.— 2004. — № 3. — С. 191–128.
3. Козаченко Г. В., Антіпов О. М., Ляшенко О. М., Дібніс Г. І. Управління інвестиціями на підприємстві. — К. : Лібра, 2004. — 368 с.
4. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затв. Наказом Агенства з питань запобігання банкрутству від 23.02.98 №22 // Державний інформаційний бюллетень про приватизацію. — 1998. — № 7. — С. 18–28.
5. Пересада А. А., Коваленко Ю. М., Онікіснко С. В. Інвестиційний аналіз : підруч. — К. : КНЕУ, 2003. — 485 с.
6. Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства // Стратегічні пріоритети. — 2007. — № 1(2). — С. 120–126.
7. Садеков А. А., Лисова Н. А. Инвестиционная привлекательность предприятий. — Донецк, 2001. — 345 с.
8. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах / В. М. Хобта, О. Ю. Попова, А. В. Мешков : моногр. — Донецьк, 2005. — 343 с.
9. Ястремська О. М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства : навч. посіб. — Х. : ХНЕУ, 2006. — 192 с.

The essence of investment appeal of the enterprise, value of its estimation is considered, the structure of factors which influence investment appeal of the enterprise and a direction of improvement of an estimation of investment appeal of the enterprises is determined.

УДК 65.014.1+658.3108

М. П. Офік, О. Л. Коломієць, Н. В. Савіцька
Національний університет «Львівська політехніка»

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ КООПЕРУВАННЯ В СИСТЕМІ КРЕАТИВНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті побудовано класифікацію факторів, які впливають на ефективність кооперування в системі креативно-інноваційного розвитку підприємств, ідентифіковано силу їхнього впливу на досліджуваний об'єкт і зв'язки між ними. Отримані дані необхідні для формування управлінських рішень суб'єктами кооперування.

Забезпечення креативно-інноваційного розвитку неможливе без формування кооперативних відносин між суб'єктами підприємництва. Їхнє налагодження потребує ретельного аналізування факторів, що впливають на ефективність кооперування. На сьогодні теоретико-методичні основи ідентифікування, групування і дослідження цих факторів відсутні. З огляду на це, проблематичним є формування і реалізація раціональних управлінських рішень у цьому напрямку формування рішень щодо кооперування в системі креативно-інноваційного розвитку підприємств.

Огляд і аналізування наукових праць за проблемою [1–9] показав, що більшість науковців приділяють увагу споживчому кооперування, кооперуванню